

בסייעתא דשמיא

שיעורים בליקוטי הלכות

שנאמרו בס"ד ע"י

הרה"ח ר' ניסן דוד שליט"א

לקוטי הלכות חלק א' דף סד
הלכות תפילין הלכה ה' אות ז-ח

מכון

הליכות נועם

tateziser@gmail.com

נכתב לפני עריכה

**ניתן להאזין לשיעורים
במס' טלפון מיוחד
לשיעורי הרב שליט"א
במס' 03-617116**

**לשמיעה, והורדה,
וכן להורדת הקונטרס
באתר בעטלער
betler.org**

הלכות תפילין ה' אות ז-ח

ר' נתן פותח להכניס אותנו לדרכי ההתחזקות, לדרכי החיים, ונכנס לענין הנפילות של האדם, ובה מודיע לנו דעת, שכל אדם מיושב ונורמלי היה צריך להבין את זה לבר, שחייב להיות טרי, רענן, לעבדדיג ושמח, אך יש אנשים שאין להם רצונות להגיע למשהו בעבודת ונזדקנים מאד מאד מכל מה שעובר עליהם, זה סוחט אותם והופך אותם לזקן וחלוד. כ"ש מי שיש לו רצונות להגיע לידיעת התורה, כ"ש כשרוצה להגיע לתשובה שלימה ויראת ה', כמה וכמה חיזוק הוא צריך לזה. וכאן בהל' תפילין ה"ה במעשה של הח' זקנים עם הבעטלער העוור, ר' נתן ממש מחיה אותנו, ומכניס לנו חיות כזה שכל העולם כולו חייבים את זה, וכמה אנו צריכים להפנים את הרברים האלה.

כלליות הלימוד שרביה"ק מאיר לנו בסי' קנ"ה

כאן בתוך דבריו הביא מדברי רביה"ק בסי' קנ"ה ומראה לנו כלל ענין ההתחזקות הזה של העוור שאינו יודע כלום, שמשם נמשך תיקוני עתיק. שר' נתן הסביר לעיל שזה נמשך עלינו ע"י התפילין, להתרבק בארץ אפיים שמשם רבינו השתחוה למדות ארץ אפיים, שראה שיש דרך כזאת.

ולעוברא למעשה מלמד לנו רביה"ק חר משמעית שעצבות זה מדה רעה מאד, מדה מגונה מאד, כשיש מדות רעות לאדם יצחקו עליו שלא הגיע לכלום, עצבות היא מדה רעה מאד, ע"י עצבות לא נוסעים לצדיק, לא פותחים לקוטי מזהר"ן לקבל דעת, מחמת עצבות שחושב שלא יגיע לכלום. היפך העצבות הוא אמונה שה' עומד עליו ומקבל נחת, ה' עומד ומקבל כל מלה של תפילה, כל דיבור, ה' מאזין ומקשיב ושומע הכל, ואז בוודאי אין לאדם שום עצבות ועצלות, רק יזרז מאד בעבודת ה'.

האמונה הזאת שאדם מתחזק לדעת שה' מסתכל ונהנה מכל מצוה, ורוצה אותי, זהו הכח הגדול והצומח, כמו ארמה בריאה וטובה שנוטעים בה דבר וצומח וצומח, זה עיקר הרבר שצריך להיות נטוע בתוך האמונה, יסוד היהדות זה אמונה, יסוד כל מצוה זה אמונה. וזהו ענין אריכות אפיים, שמשם רבינו השתחוה כשראה ארץ אפיים.

כי רבינו מלמד שאדם צריך להאריך אפו על כל מה שעובר עליו, ולא יכפת ליה, ולא יסתכל על זה כלל וכלל, רק יעשה את שלו בזריזות ושמחה, ולא יסתכל כלל על כל הבלבולים שקורה לו, לא לדקדק על מה שקרה לו כך או כך, כמובן שצריך לשוב בתשובה לדקדק לסדר את חיינו, אך לא להכנס לשום חלישות הדעת שהנה לא הולך לו, או כן הולך לו, ח"ו, רק לא אכפת ליה כלל. וזהו ענין ארץ ישראל ועיקר השתוקקות של משה רבינו לא"י.

אל תכאב את הכאבים שלך, תתקדם!

כי כל הנפילות שבעולם תבין שזה לא מחמת מוסר נכון, אלא רמיונות של הסט"א הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא, הוא מפיל עליך זקנה, שפךמה בעיניו שפךר נזקן בפתאיו ובמעשיו שרגיל בהם, זהו זה, ככה אני, רוצה להשתנות ולבא ליראת ה' ולקדש כל מעשיו בקדושה להתפלל

וללמוד ולהתייגע בעבודת ה', אלא שחושב שאני לא יכול עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן ח"ו, ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין ר' נתן מביא לנו את האמת מהרבי, שזהו השכל של התפילין, השכל דקדושה, לידע ולהאמין שבבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש בך ביד האדם להתחדש ולהיות נעשה ברעה חרשה ממש, ממש ברעה חרשה כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת ואין יום ואין שעה הזמה לחברו וכו' כנ"ל, על-כן צריך להתחזק בכל פעם מחדש ולהתחיל בכל יום מחדש, ולפעמים גם ביום אחד צריכין להתחיל כמה פעמים, כמבאר במקום אחר, ואפילו אם יהיה כך זמן ארוך יהיה איד שיהיה, בכל עת ובכל שעה צריך להזכיר את עצמו בהשם יתברך ולשכח לגמרי כל מה שעבר עד הנה ולהתחיל מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל, ואל יסתפל על שום בלבול וחלישת הדעת כלל, לא יסתכל על זה, כיון שזה לא אמיתי, לא מתייחסים לזה.

וכל זה הוא בחינת אריכת אפים, כמו שאמר רבינו בסי' קנ"ה, והבטלעור העוור נתן לנו את זה מתנה, להאריך רוחו, לא להתעצבן, ולא להיות בכאבים, רק לעבור הלאה, שצריך להאריך רוחו לעבר על כל הבלבולים והמניעות ולבלי להסתכל על שום דבר ולא יכפת לי שום דבר, זה מה שצריך לחזור תמיד, לא אכפת לי, לא אכפת לי, זה לא סתם עקשנות אלא זה אמת ואל ירד לבבו כלשון הכתוב במלחמה ולא תקצר רוחו מכל מה שעובר עליו, רק יתחזק בהשם יתברך בכל מה שיוכל, כי השם יתברך מלא רחמים בכל עת, אפי' שנרמה לאדם מה שנרמה, אך זה לא נכון, כי חסדי ה' לא תמו וחסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמי לעולם.

מדוע קוראים לו בשם פשוט ר' נתן?

ר' נתן ממשך [אנו קוראים לו בשם ר' נתן, אע"פ שזה גאון וקדוש כזה, אלא שיורר אלינו, בשביל הקטעים האלה, אנו מכנים אותו ר' נתן כי הוא מדבר בשפה שלנו] לשכנע אותנו ביותר וכבר דברנו מענין זה כמה פעמים, אבל ענין כזה צריכין לחזור כמה פעמים בלי שעור, כי הוא חידו, כי כל התרחקות רב העולם מהשם יתברך ואובדים מה שאובדים, חיים נצחיים ואמתיים, רבם ככלם הוא רק מחמת חלישת הדעת מה שנופלין בדתם, מחמת שרפם התנסו כמה פעמים שהתחילו קצת בעבודת ה' ואחר כך נפלו למה שנפלו, כל אחד לפי נפילתו רחמנא לצלן, ועל-ידי זה התיאשו עצמן מלהתחיל עוד, וקצתם נתעוררו קצת עוד הפעם והתחילו מחדש או פעמים, אבל אחר כך קשראו שאף-על-פי-כן נפלו אחר כך, על-כן נתיאשו בעצמן, מאחר שראו שזה כמה שרצו להתנסות ולכנוס בעבודת ה' ונפלו למה שנפלו, רחמנא לצלן, על-כן נדמה בעיניהם שנשתה גבורתם אני חלש מדי מלהתחיל מחדש להתחיל עוד מעתה, אבל באמת כל זה הוא מעשה הבעל דבר בעצמו, הבעל דבר ממונה עליך, הוא שומר עליך להחליש דעת, אבל הוא צוחק עליך כשאתה נכנע אליו! שהוא בחינת זקן דסטרא אחרא, סטרא אחרא זה נורא ואיום, זה כל הצרות והדינים, יש להם ראש, זקן דסט"א, הוא היאוש, שאדם מזדקן ונופל לגמרי תוך הקלי ולא נכנס מחדש לעבודת ה' כי נקרא מלך זקן ובסיל (קהלת ד') שהוא רוצה להפיל את האדם לידי זקנה ותשות ב"ח ח"ו, באלו כבר נזקן בחטאי ובמעשיו עד שאי אפשר להשתנות עוד.

האמת האמיתית שצריכים להתייחס אליה, ולהזהר מהשקר הנורא

ובאמת לא כן הוא, אדם צריך להתייחס אל האמת, ולעזוב את השקר, והשקר הזה יכול לעלות

לך כל העולם הבא שלך! זה לא דבר קטן. וזה לא רק עוה"ב, זה גם החיים שלך היום, ולא רק החיים, אלא כל התורה והמצוות, וכל ההצלחה להנצל מכל דין ולהיות כרצון ה'. ר' יהודי תתייחס להאמת, האמת לא כן הוא. פי בכל יום האדם הוא בריה חרשה וכמו שאנו מברכין בכל יום על נטילת ידים ושאר הברכות שלא עשני גוי ועבד ואשה וכו', שכתבו הפוסקים הטעם שהוא מחמת שהאדם נעשה בכל יום בבריה חרשה, כמבאר בשלחן ערוך וכן ברפת הנותן ליעף פח מברכין על התחדשות המחין והחיות בכל יום, כמוכא בפנות.

ועל-כן האדם צריך לזהר מאד לבלי לפל לזקנה דסטרך אחרא הנ"ל, רק להתחזק להתחדש בכל עת פנ"ל, ויהיה דומה בעיניו בכל יום ובכל שעה כאלו היום נולד וכאלו היום מקבל התורה מחדש, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים פנ"ל, שכל זה הוא בחינת ארץ אפים, ובזה נתקשר כלל דברי ר' נתן, כי כלל התחדשות בא ע"י האריכות אפים שנמשך מהמחזין בחי' תפילין, שמאריך אפו על כל דבר מניעה ובלבול שבעולם מניעות שלא מצליח ללמוד ולהתפלל, ולא לישון, ולא לעשות דבר בקדושה, אין פרנסה ואין ישוב הרעת, מבלבלים אותו, ועובר על הכל ומתחזק בכל פעם בעבודתו וכו' פנ"ל מתחזק לחזור להתבודדות, לישוב הרעת, לתוה"ק ולתפילה, ומדה זאת של ארץ אפים הוא עקר בחינת תקוני דיקנא שהוא בחינת זקן שבקדושה זהו המשכת מרות הרחמים על האדם, זה מה שתיקוני דיקנא גורמים לנו שניכלל בבחי' זקן שבקדושה, ובזה נבין מהו ענין ח' הזקנים שמספרים סיפור ישן, והעיוור מספר סיפור הכי ישן, שהוא זקן באמת, פי הוא חי חיים ארכים באמת, ר' נתן נותן לנו את החיים האלה, שאתה נהיה כמו עיוור זקן, בכח הצדיקים הגדולים שנותנים לנו את הברכה הזאת, לחיות חיים ארוכים באמת, באמת חיים ארוכים, זכרינו לחיים, פי הוא מתחיל לחיות בכל פעם מחדש, ורק זה הוא בחינת זקנה דקדושה, בחינת חיים ארכים פנ"ל.

פי בשנופל לזקנה דסטרך אחרא דהינו שנוקן עבודתו אצלו, אפי' לומר ומתפלל, הכל בזקנה, בלי ה'שויתי' שמאיר התחדשות וחיות ומכל שכן בשנופל מעבודתו ח"ו, מחמת שנקמה לו שנוקן בחטאיו כל כך עד שאי אפשר לו לשוב ח"ו, זקנה כזאת, רחמנא לצלן, הוא עקר קצור ימים, כמבאר ברב"ר רבנו ז"ל שזקנים כאלו, שאינם מוסיפים חיות ותוספת עבודה וכו' בכל עת, נקראים קצר ימים שבע רגז וכו', (עין בהתורה "זביום הכפורים" בלקוטי תנינא סימן ר'): שם נתבאר שזקנים כאלה שלא מוסיפים חיות בכל יום, הם שורש יניקת כל הכופרים, ולהכניע את הכופרים הוא ע"י שמתחדשים בכל יום.

איש הישראלי צריך ללכת מדרגא לדרגא

ז) הפלל שכל אדם שרוצה לחשוב על תכליתו האחרון שרוצה לשוב בתשובה צריך לזהר מאד לבלי להיות זקן כלל, אל תפול ברעתך משום דבר דהינו שלא יפל לזקנה דסטרך אחרא ח"ו, הן צדיק אפי' שאתה צדיק, אבל יש דברים, שבמקום לעלות, אין כח. הן חסיד נכנס להתלהבות, ומתקרב לצדיקים ולרבינו, אבל זה צריך להיות חרש בכל פעם הן שאר כל אדם אפלו הפחות שבפחותים כל דבר שבקדושה שמתחיל, מתחילה מלחמה פפי מה שהוא צריך לזהר מלפל לזקנה הנ"ל, פי אפלו צדיק גדול אסור לו להיות זקן בעבודתו, אף-על-פי שזכה לעבודה שלמה במדרגה גבה, שזכה להכנס לאיזה ענין, הולך עם לקוטי הלכות, וזה לתשובה ודבוק בה', אף-על-פי-כן צריך להתחזק לעלות מדרגא לדרגא ולהתחיל בכל פעם מחדש, להתקרב לה', ביראה יותר גדולה, השגה ששייך לו באמת, להתייגע יותר, להתקדש יותר, פי

זה עקר היתירות להתחזק לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא.

כמו ששמעתי מפי רבנו ז"ל בעת שהתחיל לומר התורה ט' תקונין יקירין אתמסרו לדיקנא (בסימן כ' ליקוטי א'), שאמר אז בזה הלשון, מי שרוצה להיות איש ישראלי, דהינו שילך מדרגא לדרגא, יהודי כשר באמת היינו שהולך מדרגא לדרגא בעבודת השם אי אפשר לו פי אם על-ידי ארץ ישראל א"י היא אותה בחינה של אריכות אפיים, ומכלל דבריו אנו שומעין שאין נקרא איש ישראלי באמת, כי אם כשהולכין מדרגא לדרגא, וזה זוכין על-ידי ארץ ישראל וכו', עין שם בהתורה ט' תקונין יקירין הנ"ל וזה עקר חיים ארכים, בחינת התורה שנקראת חיים כשמתחילין בכל פעם מחדש וכו' כנ"ל כמ"ש לעיל שענין א"י הוא התחדשות, כמבואר שם בסי' קנ"ה.

אפי' לא יכול לדבר כלל רק דיבור אחד, יחזור על אותו הדיבור הרבה פעמים

ר' נתן יורד למציאות של רוב האנשים: וכן להפך אפלו מי שעשה מה שעשה ועבר מה שעבר, רודפים אותו, והוא שבור ורצוץ מאד, המלחמה עצומה מאד אף-על-פי כן אסור לו להיות זקן ח"ו, והוא צריך לזהר ביותר ויותר מבחינת זקנה הנ"ל, שלא יבא לידי שום יאוש ח"ו, שלא יאמר בלבו שקבר נזקן ח"ו, במעשיו וכו', עד שאי אפשר לו להשתנות ח"ו, רק יתחזק להתחיל בכל מה דאפשר ויעשה מה שיוכל, דבר קטן איזה צדקה וחסד, איזה מקוה, בית כנסת, תפילה, או דבר גדול, מסירות נפש לעבודת ה', להתחיל ללמוד ספרי רבינו, ליסוע, להתדבק לצדיק, אפלו אם לא יוכל לומר כי אם דיבור אחד ממש בתפלה או בהתבודדות, אל תאמר שאתה לא יכול להתבודד, אתה לא יודע מה שאתה עושה את עצמך, אתה יכול דיבור אחד, תגיד דיבור אחד עוד פעם ועוד פעם או ללמוד מעט דמעט, על כל פנים יעשה מה שיוכל תעשה מה שאתה יכול, ואל תהיה שבור, תתחזק להיות קרוב לה' עם זה, ויתחזק ויחיה את עצמו במעט דמעט שזוכה עדין לגע בקדושת ישראל, לא לחשוב אין לי ואין לי, רק להיות את עצמך, אל תגיד שזה לא אמיתי, מזה נדבר בשעת ההתבודדות, כל היום תהיה בשמחה וחיות גדולה, הרבי מזהיר לך שאם אתה לא נוהג כך, תעשה על זה תשובה, כי זה עיקר הנפילה בעבודת ה', אם לא מחיה את עצמך על שזכה ליגע בקדושת ישראל.

פי על כל פנים איך שהוא בודאי הוא עושה כמה מצות בכל יום, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצות פרמון, וצריך למצא בעצמו נקודות טובות ולהחיות את עצמו בכל פעם, צריך לראות שיהיה בו נקודות טובות שתוכל להחיות עצמך עם זה, תעשה תפילות, עוד סוגי נקודות, ועוד סוגי דברים, ובכל נקודה יש עוד גוונים, וכל זה רק כשאתה מחיה את עצמך, וכמבאר בתורה "אזמרה לאלהי בעודי, (בסימן רפ"ב). כמובא בדברינו כמה פעמים ולהתחזק להתחיל בכל פעם מחדש ואל יאבד את עצמו לגמרי ח"ו, זה נקרא אדם שלא מאבד את עצמו, שמתחדש תמיד להחיות נפשו בכל מה שיוכל וכל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, ככה זה יורד לכל מדרגות שבאדם, צועקים לו, עשה מה שאתה כן יכול, והעקר הוא בחינת אריכות אפיים הנ"ל, שיהיה לו אריכות אפיים הרבה מאד בלי שעור, אל תהיה עצבני מזה, אל תעשה עסק מזה, לא אנפת לי מה שלא מצליח, וזהו המלחמה עם הקליפות, אריכות אפיים בלי שיעור בלי שיעור בלי שיעור, שהוא בחינת אריכות הרוח, הינו להאריך רוחו, לא לכעוס, לא להיות בכאב, בינתיים מה עושה: להמתין וליחל לישועת ה' ולכלי להסתכל על שום בלבול ומניעה כנ"ל: לא מסתכל על מניעות, אפי' זה לא נראה לי שזה מה שאני רוצה, אני עושה את שלי, ומיחל

לישועת השם.

ענין אריכות אפיים אצל הצדיקים

ח' וזהו בחינת ארך אפים לצדיקים ולרשעים (ב"ק נ') שהצדיקים צריכים למדה זו של ארך אפים, שהוא בחינת זקנה וקדושה, בחינת אריכות ימים ושנים, בחינת חיים ארכים הנ"ל, דהיינו שלא לפל לזקנה דסטרא אחרא ח"ו, שלא תהיה עבודתו זקנה וחלושה אצלו, רק לחדש כנשר נעוריו בכל פעם, ובכל יום יתחיל מחדש בתוספת קדושה ועבודה ולא יעף ולא יגע לעולם, אל תהיה עיף, אל תהיה יגע ולא יתבלבל משום דבר, שזהו בחינת אריכות אפיים, כי לפעמים נתיגע העובד את ה' מחמת שכבר סבל במה יסורים וכו', ועל-ידי זה יכול לפל לבחינת זקנה דסטרא אחרא ותשנות כח ח"ו, על-כן צריך להתחזק מאד במדת ארך אפיים הנ"ל כל ימי חייו להאריך אפו ורוחו על כל היגיעות והקבדות ולהתחיל בכל פעם מחדש וזה בחינת ארך אפיים לצדיקים.

בפשטות ארך אפיים לצדיקים עניינו שה' מאריך אף גם לצדיקים, כשמגיע להם איזה דבר, אך ר' נתן מבאר שענין אריכות אפיים לצדיקים היינו שיתחזק כל ימי חייו לחדש עבודתו בתוספת קדושה ולא יכפת לו כל היסורים שכבר סבל עבור הקדושה, שיש שכבר סבל יסורים ואין כח, להתעלות לעלות יותר מדרגה, או עניני תורה ועבודה, או הפצה וחסדים עם אנשים, לפעמים אין כבר כח, וכן להאריך אף על מה שאין לו חשק והתעוררות לעלות יותר. תעשה מה שאתה יכול. על זה צריך להתחיל בכל פעם מחדש. זהו ארך אפיים לצדיקים.

ענין ארך אפיים לרשעים

וכן יש בחינת ארך אפיים לרשעים, שגם הרשעים, השם יתברך מאריך להם אפו כל ימי חייהם כדי שישוּבו, כמו שכתוב, "עד יום מותו תחכה לו אם ישוב וכו'" על-כן צריכים גם הרשעים בעצמן להתחזק במדה זאת של ארך אפיים שלא יבלבל אותם רשעותם מלשוב להשם יתברך, ר' נתן מלמד אותך, אפי' אם אתה חושב את עצמך לרשע, תתחזק לעשות את הקצת שאתה כן יכול, והרשעות שלך לא תבלבל אותך מלשוב לה', ולא ירד לבבם ולא יהיה נחלש דעתם מרובי העונות שלהם, אע"פ שזה נורא ואיום, לא יחלש רענו מזה, הגם שבשעת ההתבודדות יבכה לפני ה' מה אני עושה בחיים שלי, אח"כ לא ירד לבבו ולא יחלש רענו, רק יתחזק עוד פעם ועוד פעם, בפרט אם התחילו כבר איזה פעמים ונפלו מזה וכו', אף-על-פי-כן יבטחו בחסדו הגדול ויאריכו אפם ורוחם על כל מה שעובר עליהם ויתחזקו ככה צריך להתחזק, כי ר' נתן אומר לך, תתחזק, בכל פעם להתחיל מעתה מחדש אולי יצפה מעתה לרחם על עצמו, אולי אני אצליח מעכשיו לאחוז בעצמי, בכל מה שצריך לעזב דרכו ומחשבותיו שמקדם ולא יהיה זקן וחלוש כח בעיני עצמו לעולם.

כי עקר התשובה הוא בבחינת התחדשות החיות בכל עת שצריך לחדש ימיו שעברו בחשך מה זה תשובה? לצאת מהחושך ע"י התחדשות, בבחינת (איכה ה') השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו בקדם. זהו עבודתינו להתחדש בארך אפיים, נמצא, שהכל צריכין בחינת מדת ארך אפיים הנ"ל וזהו ארך אפיים לצדיקים וארך אפיים לרשעים כנ"ל ושאר כל המדרגות של כל שאר בני אדם שבעולם כלם נכללים בהם, כי כל קיום עבודתם וחייתם הוא על-ידי מדה זאת של אריכות אפיים הנ"ל כנ"ל: